פ ר ו ט ו ק ו ל

ישיבה י"ב/שכ"ד של הממשלה

ט"ו בכסלו תשכ"ד - 1.12.63

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר, א. אבן, י. אלון (בסוף סעיף 129), ז. ארן, י. בר-יהודה, מ. דיין, ז. ורהפטיג, ד. יוסף, ג. מאיר, פ. ספיר, ב.ש. שיטרית, ח.מ. שפירא, א. ששון

נעדרו השרים: י. אלמוגי, י. בורג (בחו"ל)

י. עוזאי - מזכירת הממשלה

ד. הורוביץ - נגיד בנק ישראל (בסעיף 129)

י. ארנון - המנהל הכללי, משרד האוצר (בסעיף 129)

א. אריאלי - הממונה על הכנסות המדינה (בסעיף 129)

מ. זנדברג - יועץ כלכלי לשר האוצר (בסעיף 129)

ש. סורוקר - הממונה על התקציבים (בסעיף 129)

סדר היום:

119. מות ד"ר אבא הלל סילבר ז"ל

120. שאלות

121. סקירות

122 צרוף חבר לממשלה

123. מעמדן של ועדות חקלאיות הפועלות ליד מועצות מקומיות

124. הדיון בכנסת בהצעת חוק לתיקון פקודת העדה

125. אישרור ההסכם בדבר איסור ניסויים בנשק גרעיני

126. תיקון תקנון יד ושם

127. אישור הצעות חוק מס הכנסה (תוסף פחת על נכסים עסקיים)

128. הכרזת שביתה על ידי איגוד עובדי המדינה

129. הצעת התקציב לשנת 1964/65

121. <u>ס ק י ר ו ת</u>

שרת החוץ ג. מאיר:

אולי אגיד רק מלים אחדות על מות קנדי ומה שהיה אחרי זה. כל אחד שהיה באמריקה בזמן האחרון, הרגיש שזה איזה זמן היו לו מתנגדים רבים, גם בתוך המפלגה שלו, כל הדרום כמובן. היתה גם בחוגים ידועים קצת אכזבה. למשל ראיינה אותי עתונאית של הטלוויזיה א.ב.ג. רק ימים אחדים לפני הרצח, בגמר הראיון היא שאלה אותי? מה את חושבת על קנדי. אמרתי לה, שאני אינני אמריקנית, לא הכנסתי אותה לוויכוח גדול, אמרתי לה מלים אחדות, זה היה אוף דזה רקורד. היא אמרה: אני מאד מאוכזבת, הייתי בעדו, הוא לא עשה שום דבר, הוא אינו מגייס את העם. זה משונה, אנשים אחדים התעוררו ואמרו: הוא אינו כמו רוזוולט, שהיה בא לעם, מכניס את העם לבעיות, היה יחס בין רוזוולט ובין העם. לא כך קנדי, הוא יושב לו מרחוק.

אחרי שזה קרה היתה הרגשה, שרגע זה הפך את עולמם של האמריקנים, לא רק העולם האמריקני, אלא העולם כולו. חוץ מזה היתה באמת הרגשה של איזו אבידה פרטית אישית לכל אחד, זה לא היה איזה דבר מלאכותי. אומרים שבוושינגטון היו 2,000,000 איש ברחובות. אני עוד לא ראיתי דבר כזה, דומיה מוחלטת, אף הגה לא נשמע, היה בוקר קר, עמדו אנשים שעות, זה היה באמת אבל - אבל אישי.

אי אפשר להשתחרר מהצד האנושי שבדבר, אשתו - אשה נאורה והתנהגותה עזרה הרבה ליצירת יחס כזה, היא הופיע כאישיות בלתי רגילה, איזה כוחות נפשיים שקשה להסביר אותם, אם לא יבוא איזה משבר, אי אפשר להבין איך בן-אדם מחזיק מעמד כך, זה לא סתם שהיא יושבת בלי היסטריה, כל הזמן בפני הציבור.

בעתונות אמריקנית היה כתוב, שהיא נתנה לאמריקה דבר שאף פעם לא היה - הרגשת מלכות בהתנהגותה, זוהי אצילות וכוחות גדולים מאד.

כאשר חזרתי לפני שנה אחרי שיחה עם קנדי, זה היה כמעט בדיוק לפני שנה, אמרתי אז שאמנם האמנתי לו ועדיין אין אני מוכנה לשנות את דעתי, גם לולא היה קורה האסון הגדול, הייתי אומרת אותו דבר, שהאמנתי לו שהוא ידיד; לא חשוב שאנשים אומרים שהוא זקוק לקולות היהודים, נניח שהוא זקוק לקולות היהודים, אבל אני לא פקפקתי בידידות שלו ואני אינני מפקפקת למרות זאת - ודאי יהיה ויכוח - שתהיינה אי הבנות, לא נקבל כל מה שאנו רוצים, לא היה לי כל ספק, אבל בעיקר לא התייאשתי שזוהי כתובת - כתובת רצינית מאד וחשובה מאד.

פה עם האסון על מותו גם כן מעניין איך יהודים נשמו לרווחה, כאשר נודע שלא יהודי הוא הרוצח. מדוע צריך לחשוב שדווקא יהודי ירצח את קנדי - אינני יודעת, אבל נאנחו לרווחה כאשר זה לא יהודי.

__שר הפנים ושר הבריאות מ.ח. שפירא:__

כל אחד בעולם היהודי חשב כך.

__שרת החוץ ג. מאיר:__

אחר כך כשנכנס גיבור זה - ג'ק רובי היה קשה מאד, אני נחרדתי ועדיין אני לא שקטה. לפי דעתי יש בכל העניין הזה "פינות אפלות", שספק אם יתבהרו אי פעם. היום יש כבר ידיעה שאוסוואלד היה לא שפוי, לא היה מאוזן, היה חולה רוח. העובדה, איזה דבר פה עם משטרת דאלאס משונה, שוטר הנכנס לבניין הוא נכנס כדי לבדוק אם הכל בסדר, עובר בחור עם חבילה כזאת והוא שואל אותו מה זאת, הבחור עונה: וילון. השוטר במקום לפתוח את החבילה ולהווכח אם זה באמת וילון, אין הוא עשה זאת, אלא הוא ממשיך וכאשר מישהו אומר לו: הוא

עובד אצלנו, הוא מסתפק בכך. מה הוא חשוב אם הוא עובד אצלם או לא עובד אצלם, יש לו חבילה - תראה מה בחבילה, לא בדקו את החבילה.

אוסוואלד בכלל היה רשום בתור איש קאסטרו, בתור קומוניסט, ניסה להיות ברוסיה, כאילו ידעו שהוא בדאלס. דברים משונים מאד, אבל עוד יותר משונה עניין ג'ק רובי. היות ויש טלוויזיה, ראו אותו בטלוויזיה, אוסוואלד ראה אותו איזו סקונדה לפני שהוא ניגש אליו, הוא נרתע, ברור שאוסוואלד הכיר אותו. איך רובי נכנס לשם, איך נכנס בן אדם זר לתוך בניין המשטרה, איך הוא מעמיד את המכונית שלו במקום החנייה של מכוניות המשטרה. מיד אחרי זה אומר שוטר: אילו ראיתי אותו, הייתי מגרש אותו, אנחנו מכירים אותו, יש לו רקורד במשטרה. אם שוטר אחד הכיר אותו, ודאי הכירו אותו עוד שוטרים, איך הוא נכנס?

ושלטונות אמריקה - עכשיו עם חקירה זאת, זו לא רק חקירה בכלל איך קרה הדבר, שקנדי נרצח, אבל מי זה רובי, לשם מה ומדוע הוא רצח את אוסוואלד. אמר לי איש די חשוב בממשל, שהשאלה אם רובי עשה זאת על דעת עצמו או עשה זאת בשליחות על מנת להשתיק את אוסוואלד, זוהי שאלה בשבילנו, שאלת מלחמה ושלום.

<u>*שר החינוך והתרבות ז. ארן:*</u>

למי?

<u>*שרת החוץ ג. מאיר:*</u>

לו ולשלטונות.

<u>*שר הפנים ושר הבריאות מ.ח. שפירא:*</u>

יש עוד קבוצה?

שרת החוץ ג. מאיר:

אם הוא שליח קאסטרו, אם יש מחתרת של קאסטרו שהולכת עד לרצח הנשיא וזה מאורגן בצורה כזאת, שמשתיקים את הרוצח ואם הוא בכל זאת ידבר - אוי ואבוי שבתוך זה יש יהודי, הם מקבלים בחומרה את רצח אוסוואלד, הייתי אולי אומרת: לא פחות חמור מרצח קנדי, אם זה חלק של תכנית, אם יש מחתרת - לא רק שאני אינני בלש, אפילו אינני אוהבת לקרוא ספרות בלשית, אבל אני שואלת את עצמי, אני חושבת שרובי הוא שליח של מישהו ואני אומרת: או של איזו מחתרת פוליטית או של המשטרה של דאלאס, אני מדברת עכשיו על רובי.

שר המשטרה ב.ש. שיטרית:

ההנחה השניה מתקבלת יותר.

שרת החוץ ג. מאיר:

הוא דווקא צריך לזכור שהיה רצח קנדי, כאשר הוא נכנס למקום כזה - בשום פנים ואופן לא יוכל לצאת, האם הוא נכנס בכוחות עצמו, בכל זאת בבניין המשטרה יש מאות שוטרים ושוטרי חרש, אי אפשר לצאת משם.

שר המשפטים ד. יוסף:

זה קרה בתוך הבניין?

שרת החוץ ג. מאיר:

בתוך הבניין, במסדרון שנכנסו אליו אנשי טלוויזיה וגם עתונאים, בדקו כל אחד ואחד, רק הם נכנסו, יש מעבר צר בין המצלמות, נפתחה הדלת ויוצא אוסוואלד עם שני שוטרים כבול אליהם באזיקים, רואים שבתוך הקהל עומד איש עם אקדח וניגד אליו. יש תמונה כאשר רובו כבר יורה, עומד על ידו שוטר ומסתכל. זה היה דבר פאנטאסטי. אם הוא היה שפוי בדעתו, הוא ידע שאי אפשר יהיה לו לצאת משם, אבל הוא הלך על "קדוש השם", כדי לנקום מותו של קנדי.

עכשיו אומרים, שבטכסאס או בדאלס רצח הנשיא אינו פשע פדראלי.

סגן ראש הממשלה א. אבן:

אם ירצחו אותו בוואשינגטון, זה פשע פדראלי.

שרת החוץ ג. מאיר:

רק עכשיו מתקנים את החוק. אמר לי ראסק: אם ירצחו אותי, זהו פשע פדראלי, זה אחד הדברים המשונים, ליקוי בחוקה, החקירה מתנהלת רק בדאלס, זוהי הסיבה מדוע אף.בי.אי. לא נכנס לתמונה.

אומרים: או בדאלס או בטכסאס יש חוק כזה - אם אפשר להוכיח שבן אדם לא היה שפוי ברגע שביצע מעשה פשע, ושעה לפני זה או שעה אחרי זה הוא שפוי בדעתו, אפשר לשפוט אותו בתור איש שלא היה שפוי בדעתו.

בימים הראשונים היה סטטמנט של מפקח המשטרה בדאלס, כאשר חקרו את רובי מיד אחרי הרצח, הוא בכלל השתולל, לא היה לגמרי מאוזן, כעבור שעה השתתק, היה נורמלי, דיבר לעניין. דבר משונה ומוזר ואפל עד לידי כך, שג'ונסון מינה ועדה עם השופט העליון ארל וורן בראש, זה לא פשוט. הם

החליטו להפוך את העולם ולחקור את הדבר עד הסוף. אם יש להם אפשרות לחקור - אינני יודעת.

בתוך כל האבל ברור, שלפנינו עמדה השאלה: מה יהיה, האם ישתנה איזה דבר או לא ישתנה. כפי שאמרתי עם בואי, ג'ונסון איננו דף חלק, אין הדבר כך שאין יודעים מי הוא ושלא היה מגע אתו, שלא היה לו מגע עם העניינים שלנו, היה לאבן מגע אתו וגם אחרי זה, ב-1956 יצא נגד הסאנקציות, אפשר לומר שהוא היה באופוזיציה, זה היה בימי איזנאואר, אבל בכל זאת יש לו רקורד כזה. קשר זה אתו לא נותק אף פעם. לי יצא מקרה עוור לגמרי בשנה שעברה, כאשר היתה ועידת חיל השלום בפורטו-ריקו נסעתי לשם, ג'ונסון פתח את הוועידה, היות וזה היה דבר מאד לא פורמלי, הוא הזמין אותי לאכול על שולחנו. הוועידה נמשכה יום וחצי, נפגשתי אתו כמה פעמים בשיחות לעניין, היתה החלטה מסובכת, שקצת עזרתי לנסח אותה. הוא בכלל איש קל מאד לפגישה, נקשרו קשרים.

יש דבר גדול - הסיוט של המשטר הדמוקרטי, יחד עם זאת יש דברים מאד מזעזעים בענין זה.

<u>שר הפנים ושר הבריאות מ.ח. שפירא:</u>

מיד למנות נשיא חדש.

<u>שרת החוץ ג. מאיר:</u>

הוא באופן אבטומטי, על פי החוק, אם הנשיא איננו יכול משום מה למלא תפקידו הוא מיד באופן אבטומאטי נשיא, אבל הוא איננו יכול לחתום על שום דבר כל עוד לא נשבע. ג'קלין קנדי דרשה שהיא רוצה לעמוד לידו, כאשר הוא נשבע, עוד עם החליפה מכוסת הדם.

זה קרה ביום ו', בשבת לפנות בוקר, בשעה 4 או 4:40 הביאו את ארונו של קנדי והניחו אותו בבית הלבן, בשעה 6 או 7 מדלת אחרת של הבית הלבן כבר התחילו להוציא את הדברים הפרטיים של קנדי והכל רואים בטלוויזיה.

ג'ונסון לא היתה לו ברירה, זה גם סוף השנה, היו כל מיני חוקים, גם התקציב, איזו צרה של התקציב כמו שקורה אצלנו לפעמים, עד שיחליטו סופית על התקציב - תקציב לחדש או לחדשיים, מוכרחים מיד לחתום, מיד הוא ניגש לעבודה. זהו דבר גדול, אבל יש בזאת צד של אכזריות.

עכשיו אני רוצה להגיד, אני מאד שמחה, נדמה לי שגם הנשיא, אני מדברת על הנשיא שלנו, על יהודי אמריקה אין מה לדבר, זה היה דבר חשוב וגדול שהנשיא בא ללווייתו של קנדי. פקפקתי בשעות הראשונות, עבר יום ולא הודיעו על בוא ראשי מדינות ללוויה, רק דה-גול ופרינץ פיליפ, אם יהיו רק שלושה או ארבעה ראשי מדינות, לפי הפרטי-כל מגיע לנשיא שלנו מקום מסויים, לפני ראשי הממשלות, הייתכן שהוא יהיה בין מעטים אלה, הוא יהיה לפני ראשי הממשלות, אבל הגיעו רבים, כל העולם היה שם.

שר התחבורה י. בר-יהודה:

גם ערבים?

שרת החוץ ג. מאיר:

ערבים - לא, לא יותר משר החוץ, היה פאוזי ממצרים, את עירק יצג השגריר שלהם. טוב, כאשר אלינור רוזוולט מתה והיה הספד באו"ם - הערבים לא השתתפו, הפעם כן דיברו.

<u>שר הפנים ושר הבריאות מ.ח. שפירא:</u>

הכל בגללנו?

<u>שרת החוץ ג. מאיר:</u>

כן.

<u>שר הפנים ושר הבריאות מ.ח. שפירא:</u>

זה עושה רושם שם, רושמים את הדברים או יפייסו אותם?

<u>שרת החוץ ג. מאיר:</u>

יפייסו אותם בוודאי, אבל זה רשום.

באותו היום של הלווייה גם כן די מוזר, זה היה מ-10 בבוקר עד 5 לפנות ערב, משם הלכו ישר לבית הלבן, שם זה דבר נחוץ, אבל זה משונה, שהיה שולחן עם תה וקפה וכריכים, דבר מה לאכול, מאות מאות אנשים באו לשם.

אחר כך ז'קלין קנדי קיבלה בחדר אחר, קיבלה את כולם, אחד אחד, מאות מאות אנשים, היה לה מה להגיד לכל אחד ואחד, שם ג'ונסון לא היה.

<u>שר החינוך והתרבות ז. ארן:</u>

מה אמרה לך?

<u>*שרת החוץ ג. מאיר:*</u>

היא יודעת הרבה עלי ושמעה הרבה עלי. בערב היתה קבלת פנים של ג'ונסון במחלקת המדינה ושם היתה ארוחת ערב מלאה ליש שולחנות.

<u>*שר המשפטים ד. יוסף:*</u>

זה אצלם תמיד.

<u>*שר הפנים ושר הבריאות מ.ח. שפירא:*</u>

סעודת הבראה.

<u>*שר המשפטים ד. יוסף:*</u>

זה גם אצל היהודים באמריקה.

<u>*ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:*</u>

בימים הקדומים זה היה גם אצל היהודים.

<u>*שר האוצר ושר המסחר והתעשיה פ. ספיר:*</u>

אצל האנגלים זה לעתים מגיע לצורה גועלית.

שרת החוץ ג. מאיר:

הוא רצה לפגוש את כולם, הנשיא צריך לקבל אורחים, עוד הפעם האנשים לא אכלו כל היום, לא חשוב, בכל אופן זה היה ובקבלת הקהל עמד הוא יחד עם ראסק.

כאשר נכנסנו - עוד הפעם טלוויזיה, בטלוויזיה הבחינו זאת, גם עתונאים כתבו על זאת, יהודים בוודאי הבחינו בזאת, לא לכולם לחץ את היד בדיוק באותו אופן, היו כאילו 3-2 דרגות, הנה עבר פרינץ פיליפ ויום - רק לחץ את ידם, השגריר שלהם נדהם, החזיר אותם אליו והצטלמו יחד, כל זאת רואים.

בכל אופן היות ואנו מכירים מאז ומתמיד, פגש אותנו באמת בחמימות ואמר לי: הוא היה ידיד גדול שלכם, את יודעת שגם אני ידיד. זאת בנוכחותו של ראסק, תיכף אקרא את תשובתו של ראסק למברק התנחומים שלי, ממש מיד אחרי הרצח.

אחר כך קיבל ג'ונסון משלחת משלחת באותו ערב, את מיקויאן הוא קיבל למחרת היום, דה-גול דיבר אתו באותו יום. איש לא חיכה או קיווה, שפה יהיה משא ומתן על עניינים, דה-גול עם בואו מיד הודיע: זה לא זמן למשא ומתן ולשיחות. הוא שלח לקרוא אותנו ופה לא היה כבר ראסק, היה טאלבוט, הממונה על האיזור, לא הידיד הכי גדול והוא מיד פנה לנשיא שלנו ואמר: אדוני הנשיא, קנדי היה ידיד גדול של ישראל, אני רוצה שאתה תדע ותגיד זאת לעמך - לא יהיה שינוי. פה אני מבקשת, מה שאני אוסיף זה לא צריך להיות בעתונות, הוא הוסיף ואמר: אם יהיה כל שינוי שהוא - זה יהיה לטובה. בתוך השיחה הוא חזר עוד הפעם ואמר: אם בכלל יהיה שינוי - זה יהיה יתר הידוק היחסים.

שר הפנים ושר הבריאות מ.ח. שפירא:

גם זה היה בעתון.

<u>*שרת החוץ ג. מאיר:*</u>

היה בעתון?

<u>*סגן ראש הממשלה א. אבן:*</u>

כן, ב"מעריב".

<u>*שר הפנים ושר הבריאות מ.ח. שפירא:*</u>

סימן שמדליפים מחוץ לממשלה.

<u>*שר החינוך והתרבות ז. ארן:*</u>

התחרות בלתי הוגנת.

<u>*שרת החוץ ג. מאיר:*</u>

זה שאמר שהידידות תימשך, זה לפירסום, אבל החלק השני - היה לי מוזר שהוא אומר זאת, החלק השני הוא אמר בנוכחותו של טאלבוט, קודם הוא התבטא בנוכחותו של ראסק, פה אני אקרא את המברק של ראסק אלי לניו-יורק, הוא חשב שאני עוד בניו-יורק:

DEAR MADAM MINISTER:

THE SECRETARY OF STATE HAS REQUESTED ME TO CONVEY TO YOU THE FOLLOWING MESSAGE:

"YOUR THOUGHTFUL MESSAGE OF SYMPATHY HAS BEEN SOURCE OF STRENGTH DURING THESE TRAGIC AND TRYING HOURS . I AM SURE I CAN COUNT ON YOUR UNDERSTANDING AND COOPERATION AS WE CONTINUE TO WORK TOGETHER FOR THE ATTAINMENT OF THESE HIGH GOALS TO WHICH THE LATE PRESIDENT KENNEDY DEDICATED AND FINALLY GAVE HIS LIFE. AS PRESIDENT JOHNSON INDICATED TO YOU AND PRESIDENT SHAZAR, SUCH A COMMON EFFORT IS HIS HOPE AND FIRM INTENTION.

SINCERELY

DEAN RUSK

הקטע הראשון יכול להיות, אני כתבתי שקנדי נלחם לשלום, לחרות האדם, כל הדברים הטובים, נשתף פעולה להגשמת דברים אלה, ג'ונסון דיבר על ידידות בין ישראל ובין אמריקה. קודם כל חשוב שראסק שמע מפי ג'ונסון וטאלבוט שמע מפי ג'ונסון מה הוא חושב על ישראל, יהיו דברים אלה רשומים, אל יהיו להם טענות אם נבוא בדרישה, אבל אל יהיו גם לנו טענות ואל יחשבו, שאנחנו רק צריכים לשלוח הזמנה וג'ונסון ישלח לנו זאת בדואר אוויר, לא כך יהיה. יש עוד מחלקת המדינה. חשבנו ואולי יש עוד מקום לחשוב, שמשקלה של מחלקת המדינה יעלה עכשיו, בכל זאת קנדי היה יותר מומחה לענייני חוץ מאשר ג'ונסון.

כל זה קיים, אבל בכל זאת פה גם כן אפשר להגיד עוד הפעם, גם ג'ונסון יודע שיש קולות של יהודים, אמרתי כבר פעם, כמעט אי נעים לחזור: הלוואי וחרושצ'וב יחליט שבגלל 3,500,000 יהודים, אם בהצבעה או לא בהצבעה, הוא צריך לשנות את הקוו כלפי מדינת ישראל, אני הייתי מסתפקת בידידות